

QAZAQSTAN

O R G A N I C

P R O D U C E R S

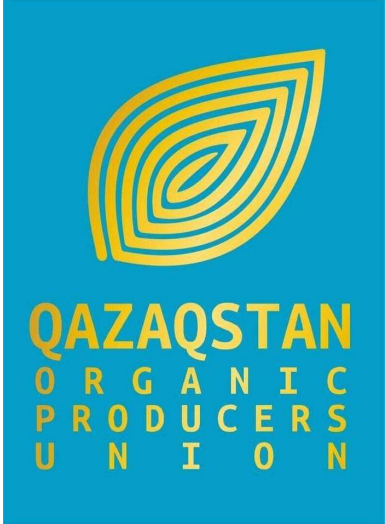
U N I O N

PGS IFOAM -
қатысушылардың
кепілдік жүйесі-
фермерлердің
органикалық
өнімдерге қалай
сертификатталуы.

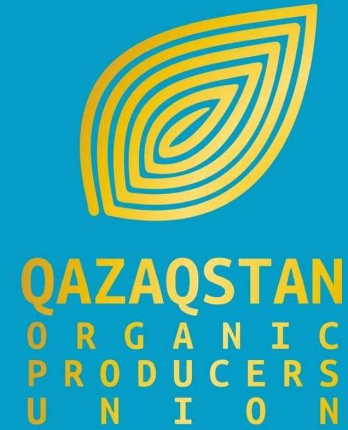
Кентау, маусым 2021

Анықтамасы

Органикалық егіншілік-бұл жасанды (синтетикалық) препараттарды қолданудан бас тарту: тыңайтқыштар, пестицидтер, өсу стимуляторлары және т.б. топырақтың құнарлылығын арттыру, егіннің саны мен сапасын арттыру, аурулар мен зиянкестерді жою үшін көң, сидераттар, энтомофагтар, табиғи тыңайтқыштар және т. б. сияқты табиғи аналогтар қолданылады.

"Органикалық өнім өндіру туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 27 қарашадағы № 423-V ҚРЗ Заңы бойынша

11-бап. Органикалық өнім өндіру шарттары

1. Органикалық өнім өндіру кезінде мынадай шарттар:

- 1) сау жануарлар және өсімдіктерді, жануарлар және өсімдіктерден алынған қауіпсіз өнім мен шикізатты пайдалану;
- 2) органикалық өнім өндіру мен оның айналымы қағидаларында көзделгендерді қоспағанда, синтетикалық заттарды, пестицидтерді, гормондарды, антибиотиктерді және тамақ қоспаларын қолдануды болғызбау;
- 3) генетикалық түрлендірілген объектілерді қолдануды болғызбау;
- 4) топырақты пайдаланбай өсімдік шаруашылығы өнімін өндіру әдістерін қолдануды болғызбау;
- 5) иондаушы сәулені қолдануды болғызбау;
- 6) топырақ құнарлылығын сақтау және молықтыру;
- 7) жаңартылмайтын табиғи ресурстарды пайдалануды барынша азайту;
- 8) жабайы өсімдіктерді өңдеудің химиялық әдістерін болғызбау;
- 9) өсімдіктен және жануардан қалған қалдықтарды және олардан алынған жанама өнімдерді қайталама пайдалану оларды органикалық өндіру жағдайларында алған кезде ғана мүмкін болады;
- 10) өндіру үшін органикалық өнімнің нақты түрін таңдаған кезде экологиялық жүйелерді сақтау;
- 11) зиянкестерге, арамшөптерге және өсімдіктердің ауруларына төзімді тиісті ауыспалы егістерді, өсімдіктердің түрлері мен сұрыптарын таңдауды қамтитын, алдын алу шараларының көмегімен өсімдіктерді қорғау;
- 12) өсімдіктерді зиянкестерден, арамшөптерден және өсімдіктердің ауруларынан қорғаудың механикалық, биологиялық және физикалық әдістерін артықшылықпен қолдану;
- 13) тиісті үй-жайлар мен жайылым жағдайларын қамтамасыз ету, олардың табиғи мінез-құлқын ескеру, табиғи иммунитетін ынталандыру арқылы жануарлардың саулығына қамқор болу;
- 14) жергілікті жағдайларға бейімделген төзімді өсімдіктердің түрлерін, сұрыптарын және жануарлардың тұқымдарын таңдау;
- 15) органикалық өнім өндіру нәтижесінде, сондай-ақ табиғи жолмен алынған заттардан тұратын ингредиенттерден азықтар мен азық қоспаларын мал шаруашылығында қолдану сақталуы тиіс.

"Органикалық ауыл шаруашылығы әлемі 2018

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

The World of Organic Agriculture 2018

Organic Farmland 2018

71.5 m ha

Organic farmland in million hectares

+2.9%

From 2017

186

Countries with organic farming

Top 3 countries
(land in million of hectares)

Organic Producers 2018

The number of organic producers is increasing

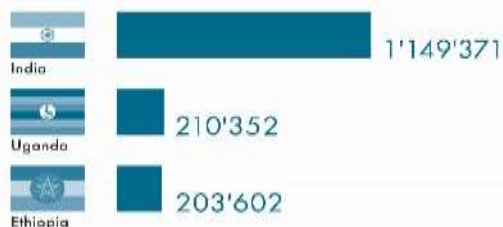
2.8 million

Organic farmers

+55%

From 2009

Number of producers:
Top 3 countries

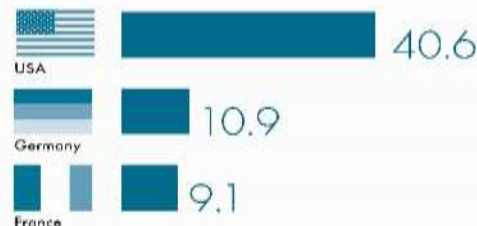
Organic Market 2018

The global market is growing and consumer demand is increasing

Almost 97

Global organic food market in billion euros

Top 3 countries
(market in billion euros)

15.4%
Organic market growth

11.5% Market share

312 € Highest per capita spending is in Denmark and Switzerland

FIBL

Source: FIBL survey based on national sources
© FIBL 2020
More information: www.organicworld.net/en/analysis/fib

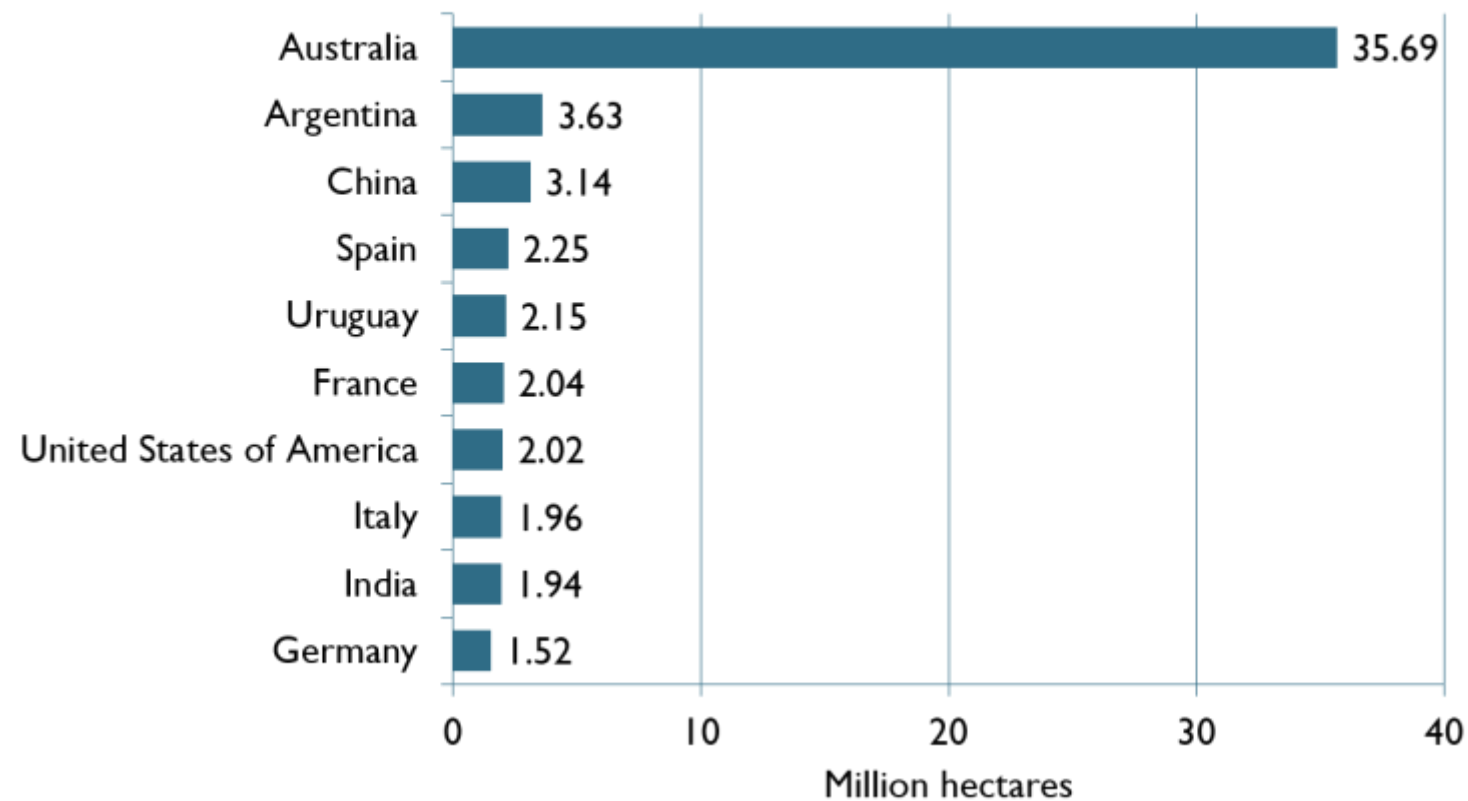
Органикалық жерлердің ең үлкен аудандары бар ондаған ел

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

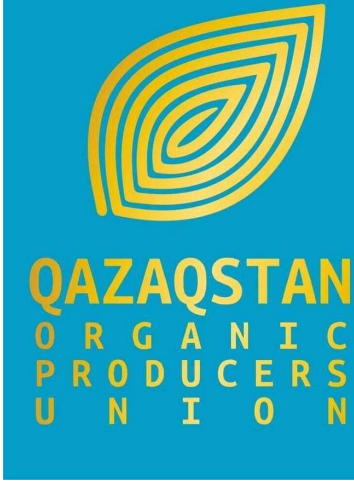
The ten countries with the largest areas of organic agricultural land 2018

Source: FiBL survey 2020

Шетелдік нарықтарда неғұрлым сұранысқа ие Қазақстанның органикалық дақылдары

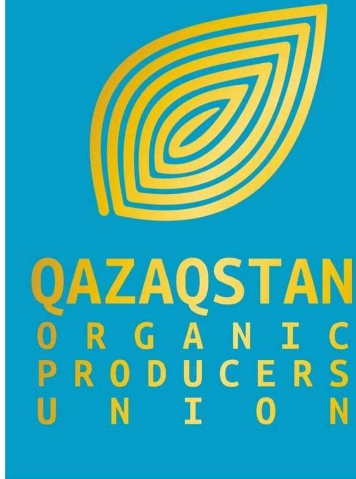

Майлы дақылдар (майлы зығыр, рапс, күнбағыс тұқымдары, Қыша, арыш),

Бұршақ дақылдары (қызыл және жасыл жасымық, бұршақ, соя, нұт),

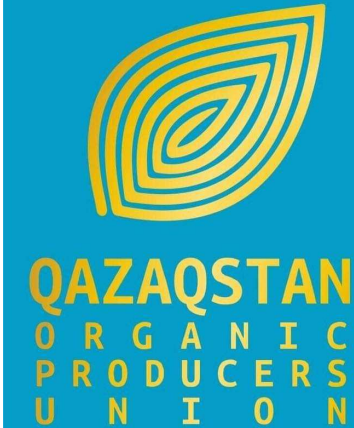
Жабайы өсімдіктер (құрғақ жапырақтар, түрлі дәрілік шөптердің, бұталар мен ағаштардың тамыры мен жемістері)

Сертификаттау-сенім деңгейлері

- 1.Экспортқа сертификаттау
- 2.Ішкі нарыққа сертификаттау
- 3.Қатысушылардың кепілдік жүйесі
- 4.Сенім

PGS -Қатысушылардың кепілдік жүйелері

"Қатысушылардың кепілдік жүйелері-бұл сапаны қамтамасыз етудің жергілікті бағдарланған жүйелері. Олар өндірушілерді мүдделі тараптардың белсенді қатысуы негізінде куәландырады және сенім, әлеуметтік байланыстар және білім алмасу негізінде құрылады".
(IFOAM - Organics International, 2008 ж.).

Экологиялық ауылшаруашылық қозғалысының халықаралық федерациясы (IFOAM) 1972 жылы экологиялық таза шаруашылық жүргізу әдістерін тарату мақсатында құрылды.

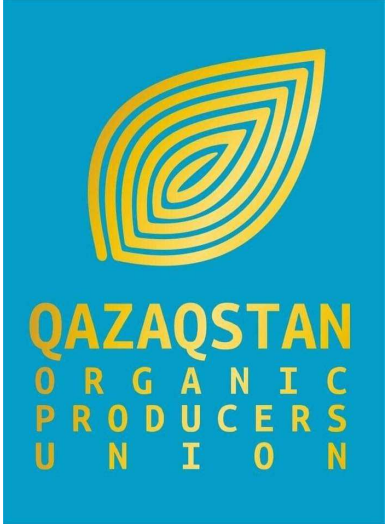

QAZAQSTAN
PGS ORGANIC

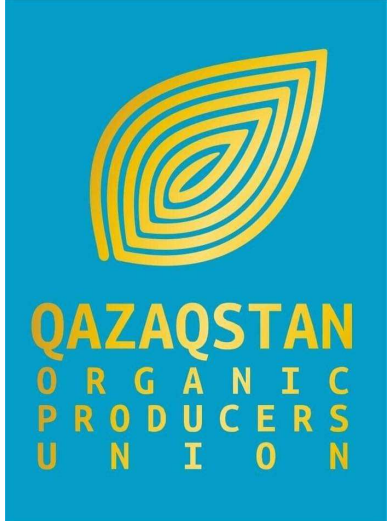
QAZAQSTAN
O R G A N I C
P R O D U C E R S
U N I O N

IFOAM PGS

IFOAM PGS ұсынымдары "органикалық ауылшаруашылығына қатысушылардың бірлескен кепілдік жүйесін қалай құру және басқару".

IFOAM PGS

Жұмысты бастау: ынталандырушы факторлар

Неден бастау керек?

ҚКЖ және ішкі бақылау жүйелері

IFOAM PGS

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

ҚКЖ НЕГІЗГІ ЭЛЕМЕНТТЕРІ

Қатысуы

Ашықтық

Сенім

Көлденеңдігін

Оқыту процесі

IFOAM PGS

ҚКЖ НЕГІЗГІ СИПАТТАМАЛАРЫ

жаппай ұйымдастыру

шағын ауыл шаруашылығы үшін қолайлы

өмір сүруді жақсартатын принциптер мен құндылықтар

фермерлерді қолдау тетіктері

барлық мүдделі тараптар әзірлеген нормалар

құжатталған менеджмент жүйелері мен рәсімдері

өндірушінің сәйкестігін тексеру тетіктері

фермердің КЕПІЛІ

пломбалар мен жапсырмалар

сақтамаудың айқын және алдын-ала анықталған салдары

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

IFOAM PGS

ҚКЖ ЕНГІЗУ ҚАДАМДАРЫ

бірінші қадам: ситуациялық талдау

екінші қадам: мүдделі тараптар көзқарасты бөліседі

үшінші қадам: келісіңіз және СГС қалай жұмыс істейтінін
құжаттаңыз

төртінші қадам: стандарттар туралы хабардар болыңыз және
міндеттеме алыңыз

бесінші қадам: ферманы картаға түсіру және ферма туралы
ақпаратты жазу

алтыншы қадам: сараптамалық баға беріңіз

жетінші қадам: сертификаттауға бекіту беру

QAZAQSTAN
O R G A N I C
P R O D U C E R S
U N I O N

IFOAM PGS

Фермерлерге арналған PGS енгізу бойынша нұсқаулық:

1. Кепілдікті қатысу жүйесінің негізгі қағидаттары
2. Стандартты операциялық процедуралар
3. Қосымша 1. ФЕРМЕРДІҢ КЕПІЛДІГІ
4. Қосымша 2. Сапаны бағалау үшін PGS бағалау нысаны
5. Қосымша 3. Өзара бақылау чеклисты
6. Қосымша 4. Тексерудің қысқаша есебі
7. Қосымша 5. Бұзушылықтар туралы Нұсқаулық
8. Қосымша 8. Мәліметтер базасының нысаны (жеке Excel құжаты)

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

Қатысушының анты

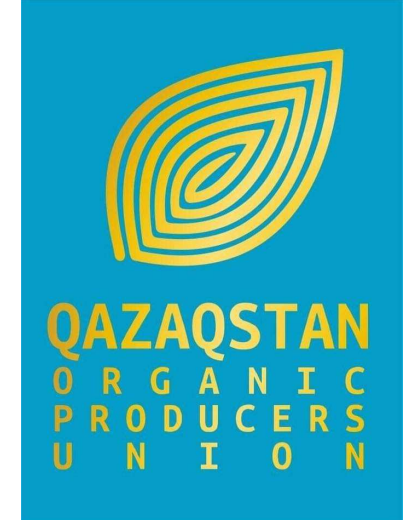
Әр фермер ант береді (уәде/кепілдік) не болады
Органикалық стандартты және PGS нұсқаулығын ұстаныңыз

Мен өз үйімде топырақты, қоршаған ортаны, отбасымды және жамағатымды өңдеген кезде органикалық стандарттарды ұстанамын деп уәде беремін. Мен синтетикалық пестицидтерді Инсектицидтер, гербицидтер, фунгицидтер, тыңайтқыштар, химиялық заттармен және/немесе ГМО бар тұқымдар сияқты қолданбаймын. Мен фермерлермен жұмыс істеймін және органикалық өндіріс стандарттары мен технологиялары туралы білімді кеңейту және бөлісу үшін жиналыстарға қатысамын. Мен сенімді емес кез-келген өнімді қолданар алдында жергілікті топпен тексеремін. Мен ауыспалы егіс, компостинг, жабық дақылдар, жасыл көң сияқты экологиялық тұрақты экономикалық тәжірибе арқылы топырақты жақсарту үшін жұмыс жасаймын. Мен малыма олардың денсаулығына ықпал ететін әдістермен қамқорлық жасаймын. Мен буферлік аймақтар мен басқа құралдарды құру арқылы ластанудың алдын алу бағытында жұмыс жасаймын. Мен өзімнің басқару жүйем арқылы биоәртүрлілікке ықпал етемін. Мен өнімдерді органикалық ретінде тек сертификатталған алқаптарда өсірілгенде және органикалық тәжірибеге сәйкес сатамын. Сақтау, өңдеу, тасымалдау және сату кезінде органикалық өсірілген өнімді органикалық емес өніммен ластамауға немесе араластырмауға кепілдік беремін. Мен жергілікті топтың сертификаттау мәртебесіне қатысты шешімін мойындаймын. Мен топтық нормаларға сәйкес басқа фермаларды бағалауға қатысамын. Мен жергілікті топқа менің үйімдегі органикалық стандарттарға шамалы немесе кездейсоқ сәйкессіздіктер туралы да хабарлаймын.

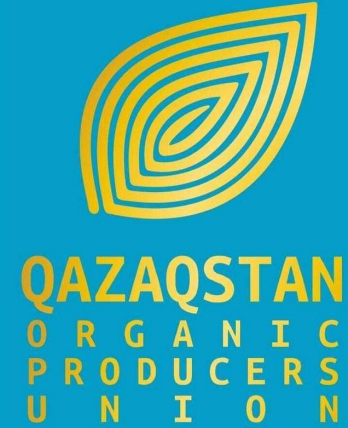
QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

IFOAM PGS

Логотип қадағалануы

IFOAM PGS Self Evaluation Form

А бөлігі: жалпы көру және түсіну.

1-сұрақ: Біздің ҚКЖ жалпыға бірдей танылған органикалық принциптерге негізделген бе?

2-сұрақ: Біздің ҚКЖ қолданыстағы ұлттық, аймақтық немесе халықаралық органикалық стандартқа немесе өзіміздің жеке стандартқа негізделген бе?

3-сұрақ: бұл стандарт IFOAM стандарттары отбасында бекітілген бе ?

4-сұрақ: біздің барлық мүдделі тараптар біздің органикалық нормаларымызды таңдауға және қабылдауға әсер етті ме?

5-сұрақ: Біздің нормалар оңай қол жетімді және барлық мүдделі тараптар немесе басқа мүдделі тараптар үшін қол жетімді ме?

6-сұрақ: бізде фермерлердің не келісетіндерін толық түсінуге мүмкіндік беретін механизмдер бар ма?

7-сұрақ: Біздің ҚКЖ әлеуметтік әділеттілік принциптері сақтала ма?

IFOAM PGS Self Evaluation Form

В бөлігі: сәйкестікті тексеру және өндірушілерді түсіну рәсімдері

8-сұрақ: біздің өндірушілер ант, декларация, ант немесе стандарттарды ұстануға уәде бере ме (жазбаша, ауызша немесе құжатталған)

9-сұрақ: әр ферма үшін ақпарат құрылады және сақталады ма (мысалы, өндіріс түрі, стандартқа сәйкес келу және сәйкес келмеу салалары, енгізілген ресурстар және т. б.)?

10-сұрақ: бұл ақпарат фермадағы процедуралардың қабылданған органикалық стандарттарға сәйкес келуін қамтамасыз ету үшін фермерлік операциялар туралы нақты сұрақтарды қамтиды ма?

11-сұрақ: Біздің СГС-дағы әрбір ферма үшін жыл сайынғы көшпелі тексерулер жүргізіле ме?

12-сұрақ: мүше өндірушілер жергілікті жерде тұрақты қарау процесіне тек өндіруші ретінде ғана емес, рецензент ретінде де қатыса ма?

13-сұрақ: саясат ретінде барлық мүдделі тараптар (өндірушілер, тұтынушылар және т. б.), соның ішінде тікелей топқа кірмейтіндер де бола ала ма

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

IFOAM PGS Self Evaluation Form

С бөлігі: құжатталған басқару жүйелері

14-сұрақ: Біздің PGS келесі ақпаратпен қамтамасыз етіле ме:

- а) әр ферма / операция туралы жалпы ақпарат
- б) өндірушінің кепілдігі (немесе ауызша кепіл болған жағдайда жазба)
- в) қорытындылар түйіндемесін қоса алғанда, сол жерде жүргізілген тексерулер туралы есеп
- г) жергілікті жиналыстарға бару туралы есеп
- д) әр ферма / операция үшін сертификаттау туралы жазба
- е) бұл ақпарат жұртшылық өкілдеріне қолжетімді ме?

15-сұрақ: сертификаттау үшін қажет қағазбастылықты азайтуға

күш салынды ма? 16-сұрақ: МГС басқару жүйесінде

өндірушілердің назардан тыс қалатын талаптарды сақтамау тәуекелдерін төмендету үшін қосымша тетіктер бар ма?

QAZAQSTAN
O R G A N I C
P R O D U C E R S
U N I O N

IFOAM PGS Self Evaluation Form

17-сұрақ: ферма қақпасынан сату нүктесіне дейін бақылау қамтамасыз етілген бе?

18-сұрақ: жауапкершілік тізбегі мен шешім қабылдауды қоса алғанда, сертификаттау процесінің кезеңдері көпшілікке қол жетімді ме?

19-сұрақ: мүдделі тараптар PGS қандай өндірушілер мен қандай өнімдер сертификатталғанын біле ала ма?

20-сұрақ: сараптамалық шолуларға қатысатын қатысушылар сараптамалық шолуларға дейін немесе оның барысында оқудан өтеді ме?

21-сұрақ: тәжірибелі қатысушылар сараптамалық бағалау кезінде жаңа қатысушыларды қолдау және тәжірибе алмасуға ықпал ете ме?

22-сұрақ: фермерлік шолулардың аяқталғанын және қабылданған шешімдердің дәйекті екенін бағалаудың ішкі механизмі бар ма?

QAZAQSTAN
ORGANIC
PRODUCERS
UNION

IFOAM PGS Self Evaluation Form

D бөлігі: көлденең

23-сұрақ: өндірушілер, тұтынушылар немесе өндірушілер мен тұтынушылардың тұрақты сайланатын өкілдері ҚКЖ рәсімдеріне қатысты шешімдер мен саясат қабылдай ма?

24-сұрақ: ҚТЖ саясаты мен рәсімдерін үнемі қайта қарау және жетілдіру үшін тетіктер бар ма?

25-сұрақ: Біздің PGS процедуралары олар қолданылатын мәдени контекстке сәйкес келе ме (мысалы, сауаттылығы төмен аудандардағы ауызша уәделер мен бейне құжаттар)?

26-сұрақ: өндірушілер және / немесе тұтынушылар немесе олардың өкілдері қандай өндірушілер сертификатталуы керек екендігі туралы негізгі шешім қабылдаушылар ма? (үшінші тараптан немесе жеке ұйымдық топтан айырмашылығы)?

27-сұрақ: Егер ҚТЖ ұлттық бастама болып табылса, негізгі функционалдық сәттер сақталғанға дейін қағидалар мен жедел рәсімдердің жергілікті және өңірлік өзгерістері үшін орын бар ма? (Мысалы, жергілікті шолуды олар келісілген базалық стандарттарды ұстанған кезде өзгертуге немесе қосуға болады)

IFOAM PGS Self Evaluation Form

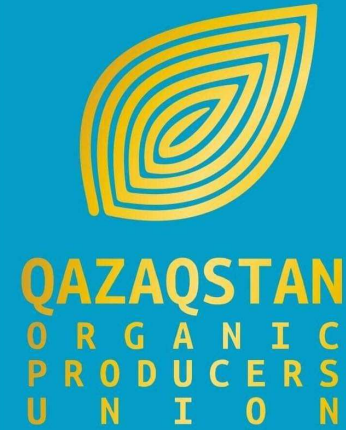

Е бөлігі: тұтынушылар мен басқа да мүдделі тараптардың PGS-ке қатысуы

28-сұрақ: тұтынушылар мен басқа да мүдделі тараптар (өндіруші емес) ГГС-тің белсенді мүшелері бола ала ма (мысалы, жалпы стратегиялық шешімдерге, фермерлік шаруашылықтардың шолуларына, сертификаттау және шешім қабылдау процесіне қатысу және т. б.)?

29-сұрақ: Біздің PGS бастамамызды қандай да бір тұтынушылар тобы мақұлдады ма? Бұл экологиялық ұйымдар, денсаулық сақтау ұйымдары және т. б. болуы мүмкін.

IFOAM PGS Self Evaluation Form

F бөлігі: талаптарды сақтамауды басқару жүйелері

30-сұрақ: сақталмаудың белгіленген салдары бар ма?

31-сұрақ: сәйкессіздікті басқару жүйесі бар ма, ол кем дегенде стандартқа сәйкес келмейтін өндірушілерді сертификаттаудан айырады ма?

32-сұрақ: бұзушылықтар мен олардың салдары жалпыға қол жетімді ме?

33-сұрақ: өндірушілер СГС-ке талаптардың сақталмауын басқару жүйесіне қатыса ма?

34-сұрақ: PGS бастамасында мүдделер қақтығысын болдырмайтын механизмдер бар ма?

IFOAM PGS Self Evaluation Form

G бөлігі: өндірушілерді қолдау тетіктері

35-сұрақ: өндірушілерге және басқа да мүдделі тараптарға (өндіруші болып табылмайтын мүшелер) СГС мүшелері-басқа жергілікті өндірушілермен тренингтерге немесе бірлескен кездесулерге қатысуға мүмкіндік беретін жүйе бар ма?

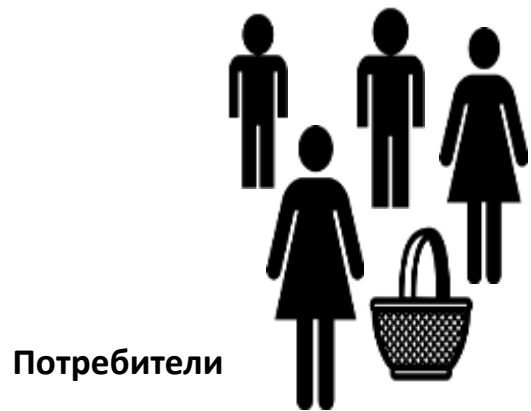
36-сұрақ: Біздің ұйым өндірушілерге ауылшаруашылық техникалық кеңес беру қызметтерін ұсына ма?

H бөлігі: басып шығару және жапсырмалар

37-сұрақ: Біздің фермерлердің пайдалануы үшін мөр немесе логотип бар ма?

38-сұрақ: әр өндіруші жеке сертификат ала ма немесе сертификаттау мәртебесін растай ма?

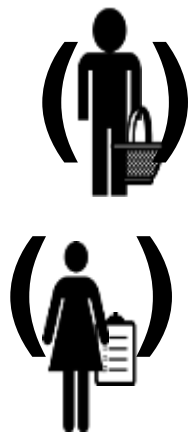

Потребители

Другие местные заинтересованные стороны (НПО, местный розничный консультант, и т. д.)

Отчет о проверке фермы

Ежегодное посещение фермы оценочной командой

Решение об оценке

Круглогодичный общественный контроль

Фермеры: (члены местной группы PGS)

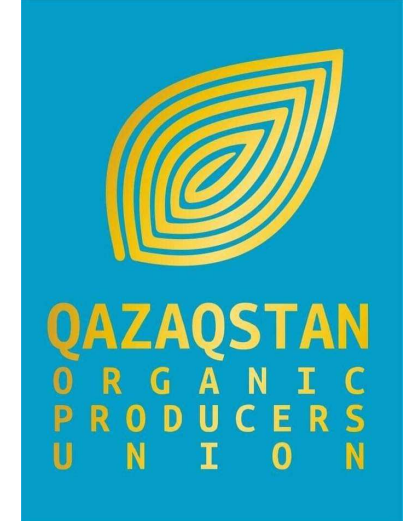
Посмотрим, как это работает ...

(в перспективе) Региональный / национальный совет заинтересованных сторон

- Высший уровень надзора
  - Утверждение групп
- Разработка стандартов
- Управление логотипом

ҚКЖ әлеуеті

Жергілікті нарықты дамыту – тұтынушылармен сенімділікті/сенімділікті қалыптастыру құралы

Шағын фермерлер үшін қол жетімді сертификаттау жүйесі және таңбалау

Фермерлер арасында білім алуға және білім алмасуға жәрдемдесу-әлеуетті арттыру құралы

Фермерлерді ұйымдастырыңыз, тұтынушыларды тартыңыз, ...

ҚКЖ...

... экспорттық / алыс нарықтар үшін құрал емес

... көптеген үкіметтер мойындамайды (мысалы, ЕО, АҚШ, Қытай, Жапония)

... күрделі / ұзақ шығындар тізбегін басқара алмайды.

Қырғызстан мысалы (KG-BIO деректері)

QAZAQSTAN
O R G A N I C
P R O D U C E R S
U N I O N

PGS сертифицированы

- 2014 – 120 фермер
- 2015 - 277 фермер
- 2016 - 470 фермер
- 2017 - 550 фермер
- 2018 - 630 фермер
- 2019 - 898 фермер

Продукт	объем, тонна
Яблоко	1496
Абрикос	2055
Картошка	2541
Морковь	61
Капуста	91
Чеснок	87
Варенье	1,2
Топленое масло	0,8
мед	51

Examples PGS Logos

